

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Justitiedepartementet

Yttrande över Elektroniska meddelanden vid försäkringsavtal (Ds 2026:7)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet finner att det finns aspekter som inte har redovisats på ett sätt som uppfyller förordningens krav. Beskrivningen av de företag som berörs är inte tillräckligt tydlig. Inte heller påverkan på företagets kostnader och intäkter har blivit tillräckligt belysta. Behov av speciella informationsinsatser liksom hur och när förslaget kan utvärderas är ytterligare aspekter som inte har beskrivits överhuvudtaget. De aspekter som inte har blivit tillräckligt tydligt belysta är enligt Regelrådets uppfattning väsentliga för ärendet. Därför är Regelrådets sammantagna bedömning att konsekvensutredningen inte uppfyller förordningens krav.

Regelrådet finner samtidigt att konsekvensutredningen i några avseenden uppfyller förordningens krav. Det är tillräckligt tydligt beskrivet vilka problem som utredaren ser med dagens regelverk och vilket syfte som förslaget ska fylla. Konsekvenser av om ingen åtgärd skulle vidtas och alternativa lösningar för att nå förslagets syfte har också beskrivits tillräckligt väl. Förslagets överensstämmelse med EU-rätten och hur det förhåller sig till EU-rättsliga minimikrav har beskrivits på ett tydligt sätt. När det gäller särskild hänsyn till små och medelstora företag och åtgärder för att begränsa kostnader och andra effekter finns det också tillräcklig information även om Regelrådet anser att det hade varit önskvärt med större tydlighet. Men att de nyss nämnda aspekterna uppfyller kraven hindrar inte att konsekvensutredningen sammantaget är otillräcklig.

Innehållet i förslaget

Det föreslås lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104). Denna lag kommer i fortsättningen bara benämnas med förkortningen FAL. Förslaget anges innebära att sådana meddelanden från ett försäkringsbolag som påverkar rättigheter eller förpliktelser enligt ett gällande avtal om individuell försäkring ska sändas med post eller elektroniskt till försäkringstagaren så att denne omedelbart kan ta del av meddelandet. Det ska gälla oavsett om viss form föreskrivs i FAL eller någon annan författning. Motsvarande ska gälla vid grupp försäkring när försäkringsbolaget ska sända ett sådant meddelande till en gruppmedlem. Det föreslås också att förmånstagarförordnande ska kunna undertecknas med avancerad elektronisk underskrift. Ett förtydligande föreslås dessutom beträffande meddelanden till gruppmedlemmar vid kollektiv försäkring.

Regelrådets granskning fokuserar på de aspekter som bedöms ge effekter av betydelse för företag.

Bedömning av delaspekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Utredningsuppdraget anges avse frågor om formkrav i FAL. Uppdraget har varit inriktat på att överväga om lagstiftningsåtgärder bör vidtas för att tydliggöra i vilka situationer som meddelanden av olika slag kan skickas i elektronisk form. Det anges att under ca 20 år har det pågått en snabb teknisk utveckling som omfattar digitalisering generellt och användning av artificiell intelligens (AI). Det anges vara vanligt att försäkringsbolagen uppfattar att elektroniska meddelanden i varje fall genom e-post uppfyller kravet på skriftlighet, men i övrigt råder tvekan om vad som gäller. Det anges vara en utbredd inställning i branschen att lagreglerna på området är delvis föråldrade och kräver en översyn. Det redovisas uppgifter om att nio större försäkringsbolag anser det vara angeläget att lagstiftningen anpassas efter den tekniska utvecklingen, samtidigt som man bör ge en möjlighet för försäkringstagaren att begära fortsatt kommunikation av visst slag. Det anges att bolagen framhållit att elektronisk kommunikation i de flesta fall bör vara både enklare att ta emot, läsa och spara än fysiska handlingar som lätt kan förloras eller förstöras.

Bland annat mot denna bakgrund föreslår utredaren att sådana meddelanden från ett försäkringsbolag som påverkar rättigheter eller förpliktelser enligt ett gällande avtal om individuell försäkring ska sändas med post eller elektroniskt till försäkringstagaren så att denne omedelbart kan ta del av meddelandet. Det ska gälla oavsett om viss form föreskrivs i FAL eller någon annan författning. Motsvarande ska gälla vid grupp försäkring när försäkringsbolaget ska sända ett sådant meddelande till en gruppmedlem. Det föreslås också att ett förmånstagarförordnande ska kunna göras genom ett elektroniskt meddelande till försäkringsbolaget som undertecknas med avancerad elektronisk underskrift. Detsamma ska gälla för återkallelse eller ändring av ett sådant förordnande.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns information om vilka problem som utredaren ansett vara relevanta att åtgärda och det framgår vilken förändring som eftersträvas. Beskrivningen är tillräcklig.

Regelrådet finner beskrivningen av problem och syftet med förslaget godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

I remissen anges bland annat följande. Mot att nu överväga frågan om en lagstiftning om formkrav kan visserligen invändas, att även om rättsläget vållat försäkringsbranschen en del bekymmer det inte synes ha medfört några egentliga missförhållanden. Såvitt känt har inte några krav på utredning framställts från försäkringstagarnas sida. Det är vidare tydligt att FAL:s krav på skriftlighet inte anses utesluta att försäkringsbolagen använder sig av elektronisk kommunikation av något slag. Förfarandet har praktiska fördelar och får anses väl förenligt med FAL:s reglering. Sätillvida framstår inte en ändring av lagen som behövlig för närvarande. Å andra sidan anges det finnas vägande argument som talar för att se över formkraven. Av det föregående framgår att försäkringsbolagens meddelanden till kunderna reglerats på ett föga konsekvent sätt. Att liknande föreskrifter uttrycks på ett så skiftande vis stämmer mindre väl med svensk lagstiftningstradition, och det är inte överraskande att variationerna ställt till besvär och bekymmer för försäkringsbolagen. Samtidigt innebär förhållandet en bristande rättssäkerhet för försäkringstagare och försäkrade: man har svårt att konstatera hur långt det avtalade försäkringsskyddet sträcker sig och vilka krav som kan

ställas på försäkringsbolagen. Oklarheten är en nackdel för båda parter i försäkringsavtalet. Detta anges innebära att åtskilligt talar för att överväga en lagstiftning på området.

Det anges också andra omständigheter som gäller med befintliga regler och som förslagsställaren anger för- och nackdelar med.

Regelrådet gör följande bedömning. Det går att förstå ett antal konsekvenser som utredaren ser skulle följa av om ingen åtgärd vidtogs. Enligt Regelrådets uppfattning kan det ofta finnas ett värde i att ge en bild av hur ett nollalternativ (alltså situationen där ingen åtgärd vidtas) väntas påverka utvecklingen på längre sikt. Det finns inte i detta ärende, men eftersom det inte heller är obligatoriskt utgör det inget hinder i sig för att anse att beskrivningen är tillräcklig. En förbättringspotential när det gäller tydlighet finns alltså, enligt Regelrådets uppfattning, men även befintlig beskrivning kan anses tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas godtagbar.

Alternativa lösningar

Det finns resonemang om alternativa lösningar. Dessa berör bland annat om det skulle kunna finnas skäl att behålla någon form av krav på information i pappersform, om det skulle kunna finnas skäl att ha olika försäkringsvillkor för företagare och andra försäkringstagare. För- och nackdelar med de angivna alternativen beskrivs.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning av alternativa lösningar. Det hade kunnat förbättra transparensen ytterligare om utredaren förklarat sin bedömning att en företagare kan väntas ha lättare att hantera situationer när försäkringsskyddet står på spel. Detta är emellertid inte obligatoriskt och även befintlig beskrivning är tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av alternativa lösningar godtagbar.

Berörda företag

Det anges att försäkringsbolag berörs. Det finns inte någon beskrivning av hur många dessa är, förutom att det anges att nio stora bolag har svarat på branschorganisationens enkät. Det finns inte heller någon storleksmässig beskrivning av bolagen, utöver att de nio stora är kända. Vidare kan det, såvitt Regelrådet kan förstå, finnas företag även bland försäkringstagarna, som inte har beskrivits närmare överhuvudtaget, såvitt Regelrådet kan se.

Regelrådet gör följande bedömning. Det är visserligen positivt att det framgår att branschen försäkringsbolag berörs. För att få en uppfattning om hur ett förslag påverkar företag är det emellertid i normalfallet viktigt att veta hur många företagen är och hur stora de är. Detta beskrivs inte i remissen, såvitt Regelrådet kan se. Beskrivningen av berörda företag är därför ofullständig. Regelrådet noterar också att även försäkringstagare kan vara företag och sådana företag har inte beskrivits i något avseende.

Regelrådet finner redovisningen av berörda företag bristfällig.

Påverkan på företagets kostnader och intäkter

Det anges att förslaget om avancerad elektronisk underskrift bedöms underlätta hanteringen av förmånstagarförordnande för båda parterna och därigenom sänka kostnaderna för dem. Det anges också att rättssäkerhet bedöms förbättras generellt men att rättsförluster skulle

kunna bli aktuella i enskilda fall. Det anges att den sistnämnda effekten kan begränsas genom tydlighet och överenskommelser mellan parterna. Inget anges om hur förslaget påverkar företagens intäkter, såvitt Regelrådet kan bedöma.

Regelrådet gör följande bedömning. Generellt sett kan det anses ha högre prioritet att kvantifiera kostnadsökningar än att kvantifiera minskade kostnader. I detta ärende uppfattar Regelrådet att det åtminstone är svårt att säkert utesluta att det skulle kunna finnas både kostnadsökningar och kostnadsminskningar. Det som anges om rättsförluster i enskilda fall borde, såvitt Regelrådet kan förstå, kunna innebära en kostnadsökning för det eller de företag som berörs. Regelrådet kan ha viss förståelse för att det skulle kunna vara svårt att ange exakta belopp. Men Regelrådet uppfattar också att det i många fall kan vara möjligt att göra exempelberäkningar, ange intervall för uppskattade kostnadsökningar, eller beskriva olika scenarier för kostnadsutvecklingen. Regelrådet kan inte finna någon sådan information. Det finns heller inte – såvitt Regelrådet kan finna – någon beskrivning av att försök har gjorts att ange sådan information. Regelrådets uppfattning är att det hade behövts tydligare information åtminstone om de kostnadsökningar som, såvitt Regelrådet kan förstå, skulle kunna bli aktuella.

Regelrådet finner inte någon information om påverkan på intäkter. Skulle det vara förslagsställarens uppfattning att sådan påverkan saknas, hade detta behövt anges och förklaras. Befintlig beskrivning är således ofullständig även i detta avseende.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på företagens kostnader och intäkter bristfällig.

Påverkan på konkurrens

Såvitt Regelrådet kan se har inget angetts som tydligt har en koppling till påverkan på konkurrens.

Regelrådet gör följande bedömning. En konsekvensutredning behöver innehålla information om hur konkurrens väntas påverkas av förslaget. Om bedömningen skulle vara att förslaget är konkurrensneutralt, behöver detta anges och skälen för bedömningen förklaras. När detta slags beskrivningar saknas är konsekvensutredningen i det avseendet ofullständig.

Regelrådet finner redovisningen av påverkan på konkurrens bristfällig.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Det anges att i vart fall de som har företagsförsäkring – även små företag – kan väntas ha datorer som de hanterar utan svårighet och att företagare bedöms ha lättare att hantera situationer när försäkringsskyddet står på spel, vilket skulle kunna vara ett skäl att överväga skillnader mellan försäkringar för företag och andra. Det föreslås emellertid inte någon sådan skillnad i försäkringsvillkor för företag och andra.

Regelrådet gör följande bedömning. En konsekvensutredning behöver innehålla en bedömning av om det är möjligt och motiverat att ta särskilda hänsyn till små och medelstora företag och även vad konsekvenserna bedöms bli om sådana hänsyn inte skulle tas inom ramen för det som föreslås. Den beskrivning som finns ger Regelrådet intrycket att sådana hänsyn inte har bedömts vara motiverade. Det enda exempel som tas upp är emellertid valet att inte ha särlösningar där information i pappersform kan krävas. Beskrivningen av överväganden när det gäller små och medelstora företag hade med fördel kunnat förtydligas. Eftersom förslaget har fler delar än enbart den digitala formen, hade det varit motiverat att

beskriva övervägandena när det gäller små och medelstora företag i förhållande till förslaget som helhet. Det går emellertid att utläsa att särskilda hänsyn inte har tagits och att utredningen inte bedömer att detta kommer ge någon särskild effekt. Det finns väsentlig förbättringspotential när det gäller tydlighet, men även befintlig beskrivning kan anses ge det minimum av information som definitivt behöver finnas.

Regelrådet finner redovisningen av särskilda hänsyn till små och medelstora företag godtagbar.

Åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter

Utredaren för ett resonemang om särskilda regler när det gäller den så kallade postrisken. Det alternativ som beskrivs är att det skulle räcka för en försäkringstagare att visa att information har blivit försenad, oavsett vilka skäl som försäkringsbolaget kan ha haft till att förseningen uppkom. Utredaren anser inte att det vore rimligt att en avsändare på detta sätt skulle bära risken för försummelse från adressatens sida. Lagändringen skulle dessutom ge en försäkringstagare möjlighet att avsiktligt uppskjuta en uppsägning eller villkorsändring. Att förseningar blivit vanligare när det gäller vanlig post underlättar i varje fall bevisningen om att försäkringstagaren saknar skuld till förseningen. Den berörda utvecklingen utgör knappast tillräcklig anledning att ändra reglerna om postrisken på detta sätt. Å andra sidan kan man inte gärna låta försäkringstagaren bära hela risken för att ett meddelande som avsänts på avtalsenligt sätt kommer bort. FAL:s befintliga regel anges alltså framstå som en lämplig medelväg att behandla postrisken. Promemorian innehåller därför inte något förslag till ändring.

Regelrådet gör följande bedömning. Det kan anses finnas ett exempel på en åtgärd som har valts bort för att den skulle medföra alltför hög kostnad eller andra negativa effekter. Denna beskrivning hade kunnat uttryckas tydligare – exempelvis hade en specifik rubrik kunnat användas. Det skulle ha kunnat göra informationen lättare att hitta. Detta är emellertid inte obligatoriskt och även befintlig beskrivning kan anses tillräcklig.

Regelrådet finner redovisningen av åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Det anges (kapitel 7 om ikraftträdande) att förslagen i promemorian bör genomföras så snart som möjligt. Samtidigt måste det finnas tid för remissbehandling, beredningsarbete i Regeringskansliet och förberedelser hos berörda aktörer, i första hand försäkringsbolagen. Mot den bakgrunden bedömer utredaren att de nya bestämmelserna bör kunna träda i kraft den 1 juli 2027. Det föreslås övergångsbestämmelser i vissa fall och skälen för detta förklaras.

Inget anges, såvitt Regelrådet kan se, om behov av speciella informationsinsatser.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår av vilka skäl som den valda tidpunkten för ikraftträdande föreslås. Sett till de aspekter som Regelrådet har att särskilt beakta är det positivt att det är tydligt att företags behov av förberedelser har beaktats. Däremot är det en brist att inget anges om behov av speciella informationsinsatser. Skulle bedömningen vara att sådana inte behövs hade detta behövt anges och förklaras.

Regelrådet finner redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande godtagbar.

Regelrådet finner redovisningen av behov av speciella informationsinsatser bristfällig.

Hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Såvitt Regelrådet kan se anges inget i remissen om hur och när konsekvenserna kan utvärderas.

Regelrådet gör följande bedömning. En konsekvensutredning ska innehålla information om hur och när konsekvenserna av det som föreslås kan utvärderas. Exempel på sådan information som är lämplig att redovisa om utvärdering finns i den vägledning till förordningen 2024:183 om konsekvensutredningar som Regelrådet tagit fram (se länk).

<https://www.regelradet.se/vagledning.1236.html>

I detta fall saknas information om hur och när förslaget kan utvärderas, vilket gör att konsekvensutredningen blir ofullständig i detta avseende.

Regelrådet finner redovisningen av hur och när konsekvenserna kan utvärderas bristfällig

Överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

I författningsförslaget anges avseende den föreslagna elektroniska underskriften att denna ska vara en sådan avancerad elektronisk underskrift som avses i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014 av den 23 juli 2014 om elektronisk identifiering och betrodda tjänster för elektroniska transaktioner på den inre marknaden. Det finns också beskrivningar av hur förslaget förhåller sig till EU:s dataskyddsförordning och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Således anger utredaren att behandlingen bedöms ha rättslig grund på det sätt som krävs enligt artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning. Denna bedömning förklaras av utredaren.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en beskrivning om hur förslaget överensstämmer med EU-rätten generellt. Denna beskrivning är tydlig. Det finns också information om hur förslagets olika delar förhåller sig till EU-rättsliga minimikrav. Även denna beskrivning är tydlig.

Regelrådet finner redovisningen av förslagets överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven godtagbar.

Övrigt som Regelrådet vill framföra

Regelrådet har inget ytterligare att framföra i ärendet.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 1 juli 2026.

I beslutet deltog Lars Silver, ordförande, Helena Fond, Roland Sigbladh och Mats Wiberg.

Ärendet föredrogs av Per Högström.

Lars Silver
Ordförande

Per Högström
Föredragande